

פרקי אבות

על פי מהדורת המשניות של הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א

שנת משה קבל תורה מסיני לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2025

הובא לרפוס באמצעות \LaTeX ע"י שמעון מונטגיו

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא · שְׁנֵאמַר וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים ·
לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ · נֹצֵר מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפָאֵר:

פרק א

מִוֶּשֶׁה קָבַל תּוֹרָה מִסִּינַי · וּמִסֵּרָה לִיהוֹשֻׁעַ · וִיהוֹשֻׁעַ לזִקְנִים · וְזִקְנִים
לְנָבִיאִים · וְנָבִיאִים מִסֵּרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה · הֵם אָמְרוּ
שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים · הוּוּ מְתוּנִים בְּדִין · וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הֶרְבֵּה · וַעֲשׂוּ סִיג
לְתוֹרָה:

ב' שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה · הוּא הָיָה אוֹמֵר עַל שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד · עַל הַתּוֹרָה · וְעַל הָעֲבוּדָה · וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים:

ג' אֲנִטִּיגֶנוּס אִישׁ סוֹכּוֹ קָבַל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק · הוּא הָיָה אוֹמֵר · אֵל תְּהִי
כַּעֲבָדִים · הַמְּשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס · אֲלֵא הוּוּ כַּעֲבָדִים
הַמְּשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֵב · עַל מְנַת שְׁלֹא לְקַבֵּל פָּרֶס · וִיהִי מוֹרָא שָׁמַיִם
עֲלֵיכֶם:

ד' יוֹסִי בֶן יוֹעָזֵר אִישׁ צְרִידָה וְיוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קָבְלוּ מֵהֶם ·
יוֹסִי בֶן יוֹעָזֵר (אִישׁ צְרִידָה) אוֹמֵר · יְהִי בֵיתְךָ בֵּית וְעַד לַחֲכָמִים · וְהִי
מִתְאַבֵּק בַּעֲפֹר רְגְלֵיהֶם · וְהִי שׁוֹתָה בְּצֵמָא אֶת דְּבָרֵיהֶם:

ה' יוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר · יְהִי בֵיתְךָ פְּתוּחַ לְרוּחָה · וְיִהְיוּ
עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתְךָ · וְאֵל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ · קֵל וְחֹמֶר
בְּאִשְׁתּוֹ חִבְּרִירוֹ · מִכָּאֵן אָמְרוּ חֲכָמִים · כָּל זְמַן שֶׁאֲדָם מְרַבֶּה שִׁיחָה עַל
הָאִשָּׁה · גּוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ · וּבּוֹטֵל מִדְּבָרֵי תּוֹרָה · וְסוּפּוֹ יוֹרֵשׁ גִּיְהִנָּם:

י' יהושע בן פרחיא ונתאי הארבלי קבלו מהם י' יהושע בן פרחיה אומר י' עשה לך רב וקנה לך חבר והיו דין את כל האדם לכף זכות:

י' נתאי הארבלי אומר הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואל תתיאש מן הפורענות:

י" יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם י' יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך בעורכי הדינין וכשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך ברשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך בזכאין לכשקבלו עליהן את הדין:

י" שמעון בן שטח אומר הוי מרבה לחקור את העדים והוי זהיר בדבריהם שמא מתוכם ילמדו לשקר:

י' שמעיה ואבטליון קבלו מהם י' שמעיה אומר אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות ואל תתנדע לרשות:

י" אבטליון אומר חכמים הזהרו בדבריהם שמא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים הרעים וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו ונמצא שם שמים מתחלל:

י' הלל ושמאי קבלו מהם י' הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה:

י' הוא היה אומר נגד שמא אבד שמיה ודלא מוסיף יסיף ודלא יליף קטלא חיב ודישתמש בתנא חלף:

י' הוא ה'ה אומר אם אין אני לי • מי לי • וכשאני לעצמי מה אני • ואם לא עבשיו אימתי:

טו' שמאי אומר עשה תורתך קבע • אמור מעט ועשה הרבה • והוי מקבל את כל האדם • בסבר פנים יפות:

י" רבן גמליאל אומר עשה לך רב • והסתלק מן הספק • ואל תרבה לעשר אומדות:

" שמעון בנו אומר • כל ימי גדלתי בין החכמים • ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה • ולא המדרש הוא העקר אלא המעשה • וכל המרבה דברים מביא חטא:

י" רבן שמעון בן גמליאל אומר • על שלשה דברים העולם עומד • על הדין • ועל האמת • ועל השלום • שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל • לפיכך הרבה להם תורה ומצות • שנאמר יי חפץ למען צדקו וגדיל תורה ויאדיר:

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא · שנאמר ועמד כלם צדיקים ·
לעולם יירשו ארץ · נצר מטעי מעשה ידי להתפאר:

פרק ב

רבי אומר · איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם · כל שהיא תפארת
לעושיה · ותפארת לו מן האדם · והוי זהיר במצוה קלה
בבחמורה · שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות · והוי מחשב הפסד
מצוה · כנגד שכרה · ושכר עבירה כנגד הפסדה · והסתכל בשלשה
דברים ואין אתה בא לידי עבירה · דע מה למעלה ממך · עין רואה
ואזן שומעת · וכל מעשיך בספר נכתבין:

· רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר · יפה תלמוד תורה עם
דרך ארץ · שיגיעת שניהם משכחת עון · וכל תורה שאין עמה מלאכה
סופה בטלה · וגוררת עון · וכל העמלים עם הצבור · יהיו עמלים עמהם
לשם שמים · שזכות אבותם מסיעתם · וצדקתם עומדת לעד · ואתם
מעלה אני עליכם · שכר הרבה כאלו עשיתם:

· הווי זהירין ברשות · שאין מקרבין לו לאדם · אלא לצורך עצמן · נראין
באזהבין בשעת הנאתן · ואין עומדין לו לאדם בשעת דוחקו:

· הוא היה אומר · עשה רצונו כרצונך · כדי שיעשה רצונך כרצונו · בטל
רצונך מפני רצונו · כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך · הלל אומר
אל תפרוש מן הצבור · ואל תאמן בעצמך עד יום מותך · ואל תדין את
חברך עד שתגיע למקומו · ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו
להשמע · ואל תאמר לכשאפנה אשנה · שמא לא תפנה:

י' הוא הִיה אומר אין בור ירא חטא · ולא עם הארץ חסיד · ולא הבישן למד · ולא הקפדן מלמד · ולא כל המרבה בסחורה מחכים · ובמקום שאין אנשים · השתדל להיות איש:

י' אף הוא ראה גלגלת אחת · שצפה על פני המים · אמר לה (על) דאטפת אטפוך · וסוף מטיפיך יטופון:

י' הוא הִיה אומר · מרבה בשר מרבה רמה · מרבה נכסים מרבה דאגה · מרבה נשים מרבה כשפים · מרבה שפחות מרבה זמה · מרבה עבדים מרבה גזל · מרבה תורה מרבה חיים · מרבה ישיבה מרבה חכמה · מרבה עצה מרבה תבונה · מרבה צדקה מרבה שלום · קנה שם טוב · קנה לעצמו · קנה לו דברי תורה · קנה לו חיי העולם הבא:

י' רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי · הוא הִיה אומר אם למדת תורה הרבה · אל תחזיק טובה לעצמך · כי לכך נוצרת · חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי ואלו הן · רבי אליעזר בן הורקנוס · ורבי יהושע בן חנניה · ורבי יוסי הכהן · ורבי שמעון בן נתנאל · ורבי אלעזר בן ערך · הוא הִיה מונה שבחן · רבי אליעזר (בן הורקנוס) בור סיד · שאינו מאבד טפה · רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו · רבי יוסי (הכהן) חסיד · רבי שמעון בן נתנאל ירא חטא · ורבי אלעזר בן ערך במעין המתגבר · הוא הִיה אומר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים · ואליעזר בן הורקנוס בכף שניה · מכריע הוא את כלם · אבא שאול אומר משמו · אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים · ורבי אליעזר בן הורקנוס אף עמהם · ורבי אלעזר בן ערך בכף שניה מכריע הוא את כלם:

אמר להם צאו וראו. איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר עין טובה. רבי יהושע אומר חבר טוב. רבי יוסי אומר שכן טוב. רבי שמעון אומר הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר לב טוב. אמר להם רואה אני את דברי רבי אלעזר בן ערך מדבריכם. שבכלל דבריו דבריכם. אמר להם צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם. רבי אליעזר אומר עין רעה. רבי יהושע אומר חבר רע. רבי יוסי אומר שכן רע. רבי שמעון אומר הלזה ואינו משלם. אחד הלזה מן האדם כלזה מן המקום. שנאמר לזה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן. רבי אלעזר אומר לב רע. אמר להם רואה אני את דברי רבי אלעזר בן ערך מדבריכם. שבכלל דבריו דבריכם:

הם אמרו שלשה דברים. רבי אליעזר אומר יהי כבוד חבריך חביב עליך בשלך. ואל תהי נוח לבעוס. ושוב יום אחד לפני מיתתו. והוי מתחמם בנגד אורן של חכמים. והוי זהיר בנחלתן שלא תפוגה. שנשיבתן נשיכת שועל. ועקיצתן עקיצת עקרב. ולחישתן לחישת שרף. ואף כל דבריהם בנחלי אש:

רבי יהושע אומר עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות. מוציאין את האדם מן העולם:

רבי יוסי אומר יהי ממון חבריך. חביב עליך בשלך. והתקן עצמך ללמוד תורה. שאינה ירושה לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים:

רבי שמעון אומר הוי זהיר בקרית שמע ובתפלה. וכשאתה מתפלל אל תעשה תפלתך קבע. אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא

שנאמר כי אתה אל חנון ורחום ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה.
ואל תהי רשע בפני עצמך:

י' רבי אלעזר אומר הוי שקוד ללמוד תורה. (ודע מה שתשיב
לאפיקורוס) ודע לפני מי אתה עמל. ונאמן הוא בעל מלאכתך (שישלים
לך שכר פעולתך):

ט' רבי טרפון אומר היום קצר. והמלאכה מרבה. והפועלים עצלים.
והשכר הרבה. ובעל הבית דוחק:

י' הוא ה'ה אומר. לא עליך המלאכה לגמור. ולא אתה בן חורין לבטל
(ממנה.) אם למדת תורה הרבה. נותנים לך שכר הרבה. ונאמן הוא
בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך. ודע מתי שכן של צדיקים
לעתיד לבא:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל.
לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. שנאמר יי חפץ למען צדקו יגדיל
תורה ויאדיר:

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא · שנאמר ועמד כלם צדיקים ·
לעולם יירשו ארץ · נצר מטעי מעשה ידי להתפאר:

פרק ג

עקביא בן מהללאל אומר · הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא
לידי עבירה · דע מאין באת · ולאן אתה הולך · ולפני מי
אתה עתיד לתן דין וחשבון · מאין באת מטפה סרוחה · ולאן אתה
הולך למקום עפר רמה ותולעה · ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון ·
לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

· רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות ·
שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו · רבי חנינא בן תרדיון
אומר · שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה · הרי זה מושב לצים ·
שנאמר ובמושב לצים לא ישב · אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי
תורה · (באילו) שכינה שרויה ביניהם · שנאמר אז נדברו יראי יי איש
אל רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחושבי
שמו · אין לי אלא שנים · ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ·
שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר · שנאמר ישב בדרך וידום כי נטל
עליו:

· רבי שמעון אומר שלשה שאכלו על שלחן אחד · ולא אמרו עליו דברי
תורה · באלו אכלו מזבחי מתים · שנאמר כי כל שלחנות מלאו קיא
צואה · בלי מקום · אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד · ואמרו עליו

דברי תורה · באלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא · שנאמר וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יי:

י רבי חנינא בן חכינאי אומר · הנעור בלילה · והמהלך בדרך יחיד · והמפנה לבו לבטלה · הרי זה מתחייב בנפשו:

י רבי נחוניא בן הקנה אומר · כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ · (שנאמר חרות על הלחות אל תקרי חרות אלא חירות ·) וכל הפורק ממנו עול תורה · נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ:

י רבי חלפתא איש כפר חנניה אומר · עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהם · שנאמר אלהים נצב בעדת אל · ומנין אפילו חמשה · שנאמר ואגדתו על ארץ יסדה · ומנין אפילו שלשה שנאמר בקרב אלהים ישפוט · ומנין אפילו שנים שנאמר אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע וגומר · ומנין שאפילו אחד · שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך:

י רבי אליעזר בן יהודה איש ברתותא אומר · תן לו משלו שאתה ושלך שלו · וכן בדור הוא אומר · כי ממך הכל · ומידך נתנו לך · רבי שמעון אומר המהלך בדרך ושונה · ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה מעלה עליו הכתוב באלו מתחייב בנפשו:

י רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב באלו מתחייב בנפשו · שנאמר רק השמר לך ושמור נפשך מאוד · פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך · יכול

אֶפִּילוּ תִקְפָּה עָלָיו מִשְׁנָתוֹ. תִּלְמוּד לֹאֲמַר. וּפֶן יִסּוּרוּ מִלְבָּבְךָ כֹּל יָמֵי חַיֶּיךָ. הָאֵינוֹ מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ. עַד שִׁישֵׁב וַיִּסִּירֵם מִלְּבוֹ:

” רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא אָמַר. כָּל שִׁירָאֵת חֲטָא קוֹדֶמֶת לְחֻכְמָתוֹ. חֻכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְכָל שְׁחֻכְמָתוֹ קוֹדֶמֶת לִירָאֵת חֲטָא. אֵין חֻכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. הוּא הִיָּה אָמַר כָּל שְׁמַעְשֵׂיו מִרְבִּין מִחֻכְמָתוֹ. חֻכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת. וְכָל שְׁחֻכְמָתוֹ מִרְבָּה מִמַּעְשָׂיו. אֵין חֻכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת:

” הוּא הִיָּה אָמַר כָּל שְׁרוּת הַבְּרִיּוֹת נֹחָה הֵימָנוּ. רוּחַ הַמָּקוֹם נֹחָה הֵימָנוּ. וְכָל שְׂאִין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נֹחָה הֵימָנוּ. אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נֹחָה הֵימָנוּ. רַבִּי דוּסָא בֶן הֶרְבֵּינָס אָמַר. שִׁנָּה שֶׁל שְׁחֵרִית. וַיִּין שֶׁל צְהָרִים. וְשִׁיחַת יְלָדִים. וְיִשִּׁיבַת בְּתִי כְּנִסְיוֹת שֶׁל עַמִּי הָאָרֶץ. מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם:

” רַבִּי אֱלֶעָזָר הַמוֹדְעִי אָמַר. הַמַּחֲלֵל אֶת הַקִּדְּשִׁים. וְהַמְבֹזֶה אֶת הַמוֹעֲדוֹת. וְהַמְלַבֵּין פָּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרִבִּים. וְהַמְפָּר בְּרִיתוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם אֲבִינוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. וְהַמְגַלָּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כִּהְלָכָה. אֵף עַל פִּי שִׁישׁ בִּירוֹ (תּוֹרָה) וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא:

” רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר. הוּי קָל לִרְאֵשׁ וְנוֹחַ לְתַשְׁחֶרֶת. וְהוּי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּשִׁמְחָה:

” רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר. שְׁחוּק וְקִלּוֹת רֹאשׁ מְרַגְּלִין אֶת הָאָדָם לַעְרוֹה. מִסֶּרֶת סִיג לְתוֹרָה. מַעֲשָׂרוֹת סִיג לַעֲשֵׂר. נְדָרִים סִיג לַפְּרִישוֹת. סִיג לְחֻכְמָה שְׁתִּיקָה:

י' הוא ה'יה אומר חביב אדם שנברא בצלם. חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם. שנאמר כי בצלם אלהים עשה את האדם. חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. חבה יתירה נודעת להם. שנקראו בנים למקום שנאמר בנים אתם ל'י אלהיכם. חביבין ישראל שנתן להם כלי חמדה. חבה יתירה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה. שבו נברא העולם. שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורת' אל תעזובו:

ט' הכל צפוי. והרשות נתונה. ובטוב העולם נדון. והכל לפי רוב המעשה:

י' הוא ה'יה אומר. הכל נתון בערבון. ומצודה פרוסה על כל החיים. החנות פתוחה. והחנני מקיף. והפנקס פתוח. והיד כותבת. וכל הרוצה ללוות יבא וילווה. והנבאים מחזירין תדיר. (בכל יום.) ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו. ויש להם על מה שיסמוכו. והדין דין אמת. והכל מתקן לסעודה:

י' רבי אלעזר בן עזריה אומר. אם אין תורה אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ אין תורה. אם אין חכמה אין יראה. אם אין יראה אין חכמה. אם אין בינה אין דעת. אם אין דעת אין בינה. אם אין קמח אין תורה. אם אין תורה אין קמח. הוא ה'יה אומר כל שחכמתו מרבה ממעשיו למה הוא דומה. לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מועטין. והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו. (שנאמר והיה כערער בערבה. ולא יראה כי יבא טוב. ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב.) אבל כל שמעשיו מרבין מחכמתו למה הוא דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרבין. שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין

מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְקוֹמוֹ • שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה בְּעֵץ שֶׁתּוֹל עַל מַיִם וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח
שְׂרָשָׁיו • וְלֹא יֵרָאֶה כִּי יָבֵא חוֹם • וְהָיָה עֲלֵהוּ רֵעֵן • וּבִשְׁנַת בְּצוּרַת לֹא
יִדָּאָג • וְלֹא יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי:

ה" רבי אלעזר (בן) חסמא אומר קנין ופתחי נדה • הן הן גופי הלכות •
תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל •
לפיכך הרבה להם תורה ומצוות • שֶׁנֶּאֱמַר יִי חַפֵּץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל
תּוֹרָה וַיֹּאדִיר:

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא · שנאמר ועמד כלם צדיקים ·
לעולם יירשו ארץ · נצר מטעי מעשה ידי להתפאר:

פרק ד

בן זומא אומר איזהו חכם · הלומד מכל אדם · שנאמר מכל מלמד ·
השכלתי (בי עדותיך שיחה לי ·) איזהו גבור · הכובש את יצרו ·
שנאמר טוב ארך אפים מגבור · ומושל ברוחו מלוכד עיר · איזהו
עשיר · השמח בחלקו · שנאמר יגיע כפיך כי תאכל · אשריך וטוב לך ·
אשריך בעולם הזה · וטוב לך לעולם הבא · איזהו מכבד · המכבד את
הבריות · שנאמר כי מכבדי אכבד ובזי יקלו:

בן עזאי אומר · הני רץ למצוה קלה (בבחימורה ·) ובורח מן העבירה ·
שמצוה גוררת מצוה · ועבירה גוררת עבירה · ששכר מצוה מצוה ·
ושכר עבירה עבירה:

הוא היה אומר אל תהי בז לכל אדם · ואל תהי מפליג לכל דבר ·
שאיין לך אדם שאין לו שעה · ואין לך דבר שאין לו מקום:

רבי לויטס איש יבנה אומר · מאד מאד הוי שפל רוח (בפני כל אדם ·
) שתקנות אנוש רמה · רבי יוחנן בן ברוקא אומר · (כל) המחלל שם
שמים בסתר · נפרעין ממנו בגלוי · אחד שונג ואחד מזיד בחלול השם:

רבי ישמעאל (בנו) אומר הלומד על מנת ללמד · מספיקין בידו
ללמוד וללמד · והלומד על מנת לעשות · מספיקין בידו ללמוד וללמד
(לשמור) ולעשות · רבי צדוק אומר אל תעשם עטרה להתגדל בהם ·

ולא קרדום לחפור בהם . וכך היה הלל אומר . ודאשתמש בתנא חלף .
(הא למדת .) כל הנהגה מדברי תורה נוטל חצי מן העולם:

י רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה . גופו מכבד על הבריות . וכל
המחלל את התורה . גופו מחלל על הבריות:

י רבי ישמעאל בנו של רבי יוסי אומר החושך עצמו מן הדין . פורק
ממנו איבה וגזל ושבועת שוא . והגם לבו בהוראה . שוטח רשע וגם
רוח:

י הוא היה אומר . אל תהי דן יחירי . שאין דן יחירי אלא אחד . ואל
תאמר קבלו דעתי . שהן רשאים ולא אתה:

י רבי יונתן אומר . כל המקים את התורה מעני . סופו לקימה מעשר .
וכל המבטל את התורה מעשר . סופו לבטלה מעני:

י רבי מאיר אומר הוי ממעט בעסק . ועסוק בתורה . והוי שפל רוח
בפני כל אדם . אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך . ואם
עמלת בתורה יש (לו) שכר הרבה לתן לך:

י רבי אליעזר (בן יעקב) אומר . העושה מצוה אחת . קונה לו פרקליט
אחד . והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד . תשובה ומעשים
טובים כתרים בפני הפורענות . רבי יוחנן הסנדלר אומר כל כנסיה
שהיא לשם שמים סופה להתקים . ושאינה לשם שמים אין סופה
להתקים:

י"ב רבי אלעזר בן שמוע אומר: יהי כבוד תלמידך חביב עליך בשלך. וכבוד חברך כמורא רבך. ומורא רבך כמורא שמים:

י"ג רבי יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד. ששגגת התלמוד עולה זדון. רבי שמעון אומר שלשה כתרם הם. כתר תורה. וכתר כהונה. וכתר מלכות. וכתר שם טוב עולה על גביהן:

י"ד רבי נהוראי אומר: הוי גולה למקום תורה. ואל תאמר שהיא תבוא אחריו שחברך יקימוה בידך. ואל בינתך אל תשען:

טו רבי ינאי אומר: אין בידינו לא משלות הרשעים. ואף לא מיסורי הצדיקים. רבי מתאי בן חרש אומר: הוי מקדים בשלום כל אדם. והוי זנב לאריות. ואל תהי ראש לשועלים:

י"ז רבי יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא. התקן עצמך בפרוזדור. כדי שתבנס למרקלין:

י"ח הוא היה אומר: יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה. מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא. מכל חיי העולם הזה:

י"ט רבי שמעון בן אלעזר אומר: אל תרצה את חברך בשעת בעסו. ואל תנחמנו בשעה שמתו מטל לפניו. ואל תשאל לו בשעת נדרו. ואל תשתדל לראותו בשעת קלקלתו:

כ"א שמואל הקטן אומר: בנפול אויבך אל תשמח. ובכשלו אל יגל לבך. פן יראה יי ורע בעיניו והשיב מעליו אפו:

א' אלישע בן אבויה אומר הלומד (תורה) ילד למה הוא דומה. לדיו כתובה על גר חדש. והלומד תורה זקן למה הוא דומה. לדיו כתובה על גר מחוק. רבי יוסי בר יהודה איש כפר הבבלי אומר. הלומד מן הקטנים למה הוא דומה. לאוכל ענבים קהות. ושוטה יין מנתו. והלומד מן הזקנים. למה הוא דומה. לאוכל ענבים בשולות. ושוטה יין ישן. רבי אומר אל תסתכל בקנקן. אלא במה שיש בו. יש קנקן חדש מלא ישן. וישן שאפילו חדש אין בו:

ב' רבי אלעזר הקפר אומר. הקנאה. והתאווה. והכבוד. מוציאים את האדם מן העולם:

ג' הוא היה אומר הילודים למות. והמתים להחיות. והחיים לדון. לידע להודיע ולהודע. שהוא אל. הוא היוצר. הוא הבורא. הוא המבין. הוא הדין. הוא הער. הוא הבעל דין. והוא עתיד לדון. ברוך הוא שאין לפניו עולה. ולא שכחה. ולא משוא פנים. ולא מקח שחד. שהכל שלו. ודע שהכל לפי החשבון. ואל יבטיחך יצרך. שהשואל בית מנוס לך. שעל כרחק אתה נוצר. (ועל כרחק אתה נולד.) ועל כרחק אתה חי. ועל כרחק אתה מת. ועל כרחק אתה עתיד לתן דין וחשבון. לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא:

ד' רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל. לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. שנאמר ו' חפץ למען צדקו וגדיל תורה ויאדיר:

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא · שנאמר ועמד כלם צדיקים · לעולם יירשו ארץ · נצר מטעי מעשה ידי להתפאר:

פרק ה

בעשרה מאמרות נברא העולם · ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחר (היה) יכול להבראות · אלא להפרע מן הרשעים · שמאבדין את העולם · שנברא בעשרה מאמרות · ולתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות:

^א עשרה דורות מאדם ועד נח · להודיע כמה ארך אפים לפניו · שכל הדורות היו מכעיסין (לפניו) ובאין · עד שהביא עליהם את מי המבול · עשרה דורות מנח ועד אברהם · להודיע כמה ארך אפים לפניו · שכל הדורות היו מכעיסין (לפניו) ובאין עד שבא אברהם אבינו וקבל (עליו) שכר כלם:

^ב עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו (עליו השלום) ועמד בכלם · להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו (עליו השלום):

^ג עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים · ועשרה על הים · (עשר מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים · ועשר על הים) · עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום (ברוך הוא) במדבר · שנאמר וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

^ד עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש · לא הפילה אשה מריח בשר הקדש · ולא הסריח בשר הקדש מעולם · ולא נראה זבוב בבית

המטבחים · ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים · (ולא כבו הגשמים אש של עצי המערכה · ולא נצחה הרוח את עמוד העשן) · ולא נמצא פסול בעמר · ובשתי הלחם · ובלחם הפנים · עומדים צפופים ומשתחווים רוחים · ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם · ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים:

י עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות · ואלו הן · פי הארץ · ופי הבאר · ופי האתון · והקשת · והמן · והמטה · והשמיר · והכתב · והמכתב · והלוחות · ויש אומרים אף המזיקין · וקבורתו של משה · ואילו של אברהם אבינו · ויש אומרים אף הצבת בצבת עשויה:

י' שבעה דברים בגלם ושבעה בחכם · חכם אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה (ובמנין) · ואינו נכנס לתוך דברי חברו · ואינו נבהל להשיב · שואל בענין ומשיב כהלכה · ואומר על ראשון ראשון · ועל אחרון אחרון · ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי · ומודה על האמת · וחלופיהן בגלם:

י"א שבעה מיני פורעניות באין לעולם על שבעה גופי עבירות · מקצתן מעשרין ומקצתן שאינן מעשרין · רעב של בצרת באה · מקצתן רעבים · ומקצתן שבעין · גמרו שלא לעשר · רעב של מהומה ושל בצרת באה · ושלא לטול את החלה · רעב של כליה באה · דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין · ועל פירות שביעית · חרב בא לעולם על עניי הדין · ועל עוות הדין · ועל המורים בתורה שלא כהלכה:

חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא. ועל חלול השם. גלות בא לעולם על עובדי עבודת אלילים. ועל גלוי עריות. ועל שפיכות דמים. ועל שמטת הארץ. בארבעה פרקים הדבר מתרבה. ברביעית. ובשביעית. ובמוצאי שביעית. ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה. ברביעית מפני מעשר עני שבשלישית. בשביעית מפני מעשר עני שבששית. ובמוצאי שביעית מפני פירות שביעית. ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה. מפני גזל ומתנות עניים:

ארבע מדות באדם. האומר שלי שלי ושלך שלך. זו מדה בינונית. ויש אומרים זו מדת סדום. שלי שלך ושלך שלי עם הארץ. שלי שלך ושלך שלך חסיד. שלי שלי ושלך שלי רשע:

ארבע מדות בדעות. נוח לבעוס ונוח לרצות. יצא שכרו בהפסדו. קשה לבעוס וקשה לרצות. יצא הפסדו בשכרו. קשה לבעוס ונוח לרצות חסיד. נוח לבעוס וקשה לרצות רשע:

ארבע מדות בתלמידים. מהר לשמוע ומהר לאבד. יצא שכרו בהפסדו. קשה לשמוע וקשה לאבד. יצא הפסדו בשכרו. מהר לשמוע וקשה לאבד חכם. קשה לשמוע ומהר לאבד זה חלק רע:

ארבע מדות בנותני צדקה. הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים עינו רעה בשל אחרים. יתנו אחרים והוא לא יתן עינו רעה בשלו. יתן ויתנו אחרים חסיד. לא יתן ולא יתנו אחרים רשע:

י' ארבע מדות בהולכי לבית המדרש · הולך ואינו עושה · שכר הליכה בידו · עושה ואינו הולך · שכר מעשה בידו · הולך ועושה חסיד · לא הולך ולא עושה רשע:

טו ארבע מדות ביושבי לפני חכמים · ספוג ומשפך · משמרת · ונפה · ספוג שהוא סופג את הכל · משפך שמכניס בוו ומוציא בוו · משמרת שמוציאה את היין וקולטת את השמרים · נפה שמוציאה את הקמח · וקולטת את הסלת:

י" כל אהבה שהיא תלויה בדבר · בטל דבר בטלה אהבה · ושאינה תלויה בדבר · אינה בטלה לעולם · איזו היא אהבה התלויה בדבר · זו אהבת אמנון ותמר · ושאינה תלויה בדבר · זו אהבת דוד ויהונתן:

י" כל מחלקת שהיא לשם שמים · סופה להתקים · ושאינה לשם שמים · אין סופה להתקים · איזו היא מחלקת שהיא לשם שמים · זו מחלקת הלל ושמאי · ושאינה לשם שמים · זו מחלקת קרח וכל עדתו:

י" כל המזכה את הרבים · אין חטא בא על ידו · וכל המחטיא את הרבים · אין מספיקין בידו לעשות תשובה · משה זכה וזכה את הרבים · זכות הרבים תלוי בו · שנאמר צדקת יי עשה · ומשפטיו עם ישראל · ירבעם חטא · והחטיא את הרבים · חטא הרבים תלוי בו · שנאמר על חטאות ירבעם בן נבט אשר חטא ואשר החטיא את ישראל:

י" כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו · ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע · עין טובה · ורוח נמוכה · ונפש שפלה · מתלמידיו של אברהם אבינו · עין רעה · ורוח

גְבוּהָהּ. וּנְפֹשׁ רַחֲבָהּ. מִתְלַמִּידֵיוֹ שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. מֵה בֵּין תְּלַמִּידָיו
 שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוֹ לְתַלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. תְּלַמִּידָיו שֶׁל אַבְרָהָם
 אָבִינוֹ אוֹכְלִין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחֲלִין לְעוֹלָם הַבָּא. שֶׁנֶּאֱמַר לְהִנְחִיל לְאוֹהֲבֵי
 יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אִמְלָא. אֲבָל תְּלַמִּידָיו שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע יוֹרְשִׁים גִּיהֶנֶם
 וְיוֹרְדִין לְבָאָר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לְבָאָר שַׁחַת אַנְשֵׁי
 דָּמִים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

ב יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר. וקל כנשר. ורץ כצבי. וגבור
 כארי. לעשות רצון אביך שבשמים. הוא היה אומר עז פנים לגיהנם.
 ובשת פנים לגן עדן. יהי רצון מלפניך יי אלהינו שתבנה עירך במהרה
 בימינו ותן חלקנו בתורתך:

כא הוא היה אומר בן חמש שנים למקרא. בן עשר שנים למשנה. בן
 שלש עשרה למצות. בן חמש עשרה לתלמוד. בן שמונה עשרה
 לחפה. בן עשרים לרדוף. בן שלשים לכח. בן ארבעים לבינה.
 בן חמשים לעצה. בן ששים לזקנה. בן שבעים לשיבה. בן שמונים
 לגבורה. בן תשעים לשוח. בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם:

כב בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה דכלא בה. ובה תחזי וסיב וכלא
 בה. ומינה לא תזוע שאין לך מדה טובה הימנה:

כג בן הא הא אומר לפום צערא אנרא:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל.
 לפיכך הרבה להם תורה ומצות. שנאמר יי חפץ למען צדקו וגדיל
 תורה ויאדיר:

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא · שנאמר ועמד כלם צדיקים ·
לעולם יירשו ארץ · נצר מטעי מעשה ידי להתפאר:

פרק ו

שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם:

רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה · זוכה לדברים הרבה · ולא
עוד אלא שכל העולם כדי הוא לו · נקרא ריע · אהוב · אוהב את
המקום · אוהב את הבריות · משמח את המקום · משמח את הבריות ·
מלבשתו עונה ויראה · ומבשרתו להיות צדיק וחסיד · וישר · ונאמן ·
ומרחקתו מן החטא · ומקרבתו לידי זכות · ונהנין ממנו עצה ותשיה
ובינה וגבורה · שנאמר לי עצה ותשיה אני בינה לי גבורה:

· ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין · ומגליל לו רזי תורה · ונעשה
כמעין המתגבר · וכנהר שאינו פוסק · והוי צנוע וארך רוח · ומוחל
על עלבונו · ומגדלתו ומרוממתו · על כל המעשים (כלם) · אמר רבי
יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב · (ומכרזת)
ואומרת · אוי להם לבריות מעלבונה של תורה · שכל מי שאינו עוסק
בתורה (תדיר) נקרא נוף · שנאמר נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת
טעם · ואומר והלוחות מעשה אלהים המה · והמכתב מכתב אלהים
הוא חרות על הלוחות · אל תקרי חרות אלא חרות · שאין לך בן חורין
(מדינה של גיהנם) אלא מי שעוסק בתלמוד תורה · וכל מי שעוסק
בתלמוד תורה הרי זה מתעלה שנאמר וממדבר מתנה וממתנה נחליאל
ומנחליאל במות:

י' הלומד מחבירו פרק אחד · או הלכה אחת · או פסוק אחד · או דבור אחד · או אפילו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד · שכן מצינו בדור מלך ישראל · שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים בלבד · וקראו רבו אלופו ומידעו · שנאמר ואתה אנוש כערכי אלופי ומידעי · והלא דברים קל וחמר · ומה דור מלך ישראל שלא למד מאחיתפל אלא שני דברים בלבד · קראו רבו אלופו ומידעו · הלומד מחבירו פרק אחד · או הלכה אחת · או פסוק אחד · (או דבור אחד) או אפילו אות אחת · על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד · ואין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים ינחלו ותמימים ינחלו טוב · ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו:

י' כך היא דרכה של תורה · פת במלח תאכל · ומים במשורה תשתה · ועל הארץ תישן · וחי צער תחיה · ובתורה אתה עמל · ואם אתה עושה כן אשריך (וטוב לך · אשריך) בעולם הזה · וטוב לך לעולם הבא · אל תבקש גדולה לעצמך · ואל תחמוד כבוד · יותר מלמודך עשה · ואל תתאוה לשלחנם של מלכים · ששלחנך גדול משלחנם · ובתוך גדול מבתרם · ונאמן הוא בעל מלאכתך · שישלם לך שכר פעולתך:

י' גדולה תורה יותר מן הבהונה ומן המלכות שהמלכות (היא) בשלשים מעלות · והבהנה בעשרים וארבעה · והתורה (נקנית) בארבעים ושמונה דברים ואלו הן · בתלמוד · בשמיעת האזן · בעריכת שפתיים · בבינת הלב · בשכלות הלב · באימה · ביראה · בענוה · בשמחה · בשמוש חכמים · בדקדוק חברים · ובפלפול התלמידים · בישוב · במקרא · במשנה · במיעוט סחורה · במיעוט שינה · במיעוט שיחה · במיעוט

תענוג. במיעוט שחוק. במיעוט דרך ארץ. בארך אפים. ובלב טוב.
באמונת חכמים. ובקבלת היסורין:

המביר את מקומו. והשמח בחלקו. והעושה סיג לדבריו. ואינו מחזיק
טובה לעצמו. אהוב. אוהב את המקום. אוהב את הבריות. אוהב
את הצדקות. אוהב את התוכחות. אוהב את המישרים. מתרחק
מן הכבוד. ולא מגיס לבו בתלמודו. ואינו שמח בהוראה. נושא
בעול עם חברו. מכריע לכף זכות. מעמידו על האמת. מעמידו על
השלום. מתישב בתלמודו. שואל ומשיב. שומע ומוסיף. הלומד על
מנת ללמד. והלומד על מנת לעשות. המחכים את רבו. והמכוין
את שמועתו. והאומר דבר בשם אומרו. הא למדת שכל האומר דבר
בשם אומרו. מביא גאולה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם
מרדכי:

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא.
שנאמר כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא. ואומר רפאות תהי
לשרך ושקוי לעצמותיך. ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה
מאשר. ואומר כי לוית חן הם לראשך. וענקים לגרורותיך. ואומר
תתן לראשך לוית חן עטרת תפארת תמגנך. ואומר ארך ימים בימינה
בשמאלה עשר וכבוד. ואומר כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו
לך:

" רבי שמעון בן מנסיא אומר משום רבי שמעון בן יוחאי. הנוי. והבח.
והעשר. והכבוד. והחכמה. והזקנה. והשיבה. והבנים. נאה
לצדיקים ונאה לעולם. שנאמר עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה

תמצא. ואומר עטרת זקנים בני בני. ותפארת בני אבותם. ואומר תפארת בחורים כחם. והדר זקנים שיהיה. ואומר וחרפה הלכנה ובושה החמה כי מלך. צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד:

רבי שמעון בן מנסיא אומר. אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים כלם נתקומו ברבי ובבניו. אמר רבי יוסי בן קסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך. ופגע בי אדם אחד. ונתן לי שלום. והחזרתי לו שלום. אמר לי רבי מאיזה מקום אתה. אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו. ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב. ואבנים טובות ומרגליות. אמרתי לו בני אם אתה נותן לי כל כסף וזהב (ואבנים טובות ומרגליות) שבעולם. איני דר אלא במקום תורה. לפי שבשעת פטירתו של אדם. אין מלוין אותו. לא כסף. ולא זהב. ולא אבנים טובות ומרגליות. אלא תורה ומעשים טובים בלבד. שנאמר בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך בעולם הזה. בשכבך תשמר עליך בקבר. והקיצות היא תשיחך לעולם הבא. וכן כתוב בספר תהלים. על ידי דוד מלך ישראל. טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. ואומר לי הכסף ולי הזהב נאם. צבאות:

חמשה קננים קנה לו הקדוש ברוך הוא בעולמו. ואלו הן. תורה קנן אחד. שמים וארץ קנן אחד. אברהם קנן אחד. ישראל קנן אחד. בית המקדש קנן אחד. תורה קנן אחד מנין דכתיב. קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. שמים וארץ קנן אחד מנין שנאמר כה אמר. השמים כסאי והארץ הרם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי

זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי. וְאָמַר מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיֶיךָ יְיָ כֻּלָּם בַּחֲכָמָה עָשִׂיתָ מְלֵאכָה
הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ. אֲבָרְהָם קִנְּנָן אֶחָד מִנֵּין דְּכַתִּיב וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר. בְּרוּךְ
אֲבָרָם לֹאֵל עֲלִיּוֹן קִנָּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. יִשְׂרָאֵל קִנְּנָן אֶחָד מִנֵּין. דְּכַתִּיב עַד
יַעֲבֹר עִמָּךְ יְיָ עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנִּיתִי. וְאָמַר לְקַדוּשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הַמָּה
וְאֲדִירִי כָּל חֲפְצֵי בָם. בֵּית מִקְדָּשׁ קִנְּנָן אֶחָד מִנֵּין שֶׁנֶּאֱמַר מִקְדָּשׁ אֲדִנִּי
בּוֹנְנוּ יָדֶיךָ. וְאָמַר וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קְדָשׁוֹ הִר זֶה קִנְתָּה יְמִינוֹ:

” וְכָל מָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ. לֹא בָּרָא אֱלֹא לְכַבּוּדּוֹ.
שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלְכַבּוּדִי בְּרֵאִיתִיו וְצִרְתִּיו אַף עָשִׂיתִיו. וְאָמַר
יְיָ יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. (אָמַר) רַבִּי חֲנֻנִיָּא בֶּן עֲקִשְׁיָא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְזִכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל. לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר יְיָ
חֲפִץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר:

ואמרים קדיש על ישראל

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמִיה רַבָּא: (אמן) בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כִרְעוּתִיהּ · וַיְמַלִּיךְ
מַלְכוּתִיהּ · וַיַּצְמַח פּוֹרְקָנָהּ · וַיִּקְרַב מְשִׁיחִיהּ: (אמן) בְּחַיִּיכוֹן
וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעָנְלָא וּבְזִמְן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ · לְעֵלְמָא עֲלְמִי עֲלְמִיָּא יִתְבָּרַךְ: וַיִּשְׁתַּבַּח ·
וַיִּתְפָּאֵר · וַיִּתְרוּמֵם · וַיִּתְנַשֵּׂא · וַיִּתְהַדָּר · וַיִּתְעַלֶּה · וַיִּתְהַלָּל · שְׁמָה
דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא: (אמן) לְעִילָא מִן כָּל בִּרְכָתָא · שִׁירָתָא · תִּשְׁבַּחְתָּא ·
וְנַחֲמָתָא · דְּאִמִּירֵן בְּעֶלְמָא · וְאִמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל · וְעַל רַבָּנָן · וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן · וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן
דְּעַסְקִין בְּאוֹרֵיתָא קְדִישָׁתָא · דִּי בְּאַתְרָא הָדִין · וְדִי בְּכָל אֲתֵר
וְאַתֵּר · יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן · חֲנָא · וְחֶסְדָּא · וְרַחֲמֵי · מִן קֳדָם מְאָרִיָּה שְׁמִיָּא
וְאַרְעָא · וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא (חַיִּים) חַיִּים · וְשִׁבְעָ · וַיִּשׁוּעָה · וְנַחֲמָה ·
וְשִׁיזְבָּא · וְרַפּוּאָה · וְגִאּוּלָּה · וְסְלִיחָה · וּכְפָרָה · וְרוּחַ · וְהַצְלָה ·
לָנוּ · וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל · וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו · הוּא בְּרַחֲמֵי יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ · וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל ·
וְאִמְרוּ אָמֵן: